

REGION
JÄMTLAND
HÄRJEDALEN

**Rutin för att bereda ett ärende med jämställdhets-,
jämlikhets- och barnrättsperspektiv**

Version: 1

Beslutsinstans: regionstabschef

ÄNDRINGSFÖRTECKNING

Version	Datum	Ändring	Beslutat av
1.	2016-09-06	Nyutgåva	Regionstabschef

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1 VARFÖR SKA ÄRENDET JÄMSTÄLLDHETS-, JÄMLIKHETS- OCH BARNRÄTTSINTEGRERAS?	4
2 ARBETSSÄTT	4
2.1 Tillämpning	4
2.2 Ta ställning till	4
2.3 Könsuppdelad statistik	4
2.4 Konsekvensbeskrivning	5
2.5 Analys	5
2.5.1 Om analyser	5
2.5.2 Jämställdhets- och jämlikhetsanalys.....	6
2.5.3 Barnkonsekvensanalys	7
2.6 Om du bedömer att förslaget inte bidrar till måluppfyllelse	7
2.7 Uppföljning	7
3 BILAGA	7
3.1 Begrepp	7
3.2 Mål för jämställdhet, jämlikhet och barnrätt	8
3.2.1 De nationella jämställdhetspolitiska målen.....	8
3.2.2 Regionplanen 2017-2019	9
3.2.2.1 Samhälle	9
3.2.2.2 Patient	9
3.2.2.3 Medarbetare	10
3.2.2.4 Verksamhetsresultat	10

1 VARFÖR SKA ÄRENDET JÄMFÖRHETS-, JÄMLIKHETS- OCH BARNRÄTTSPERSPEKTIV

Jämförhets- och jämlikhetsintegrering ska tillämpas vid utformning av beslut, ekonomiska styrinstrument, metoder och allt annat som regionen planerar, finansierar och tillhandahåller enligt *Policy om jämförhet och jämlikhet som utvecklingskraft (LS/1101/2013)*. Syftet är att uppnå en jämförd verksamhet.

Jämfördhet och jämlikhet lyfts fram som framgångsfaktorer i Regionplanen sedan 2012 och jämlikhet är en del av begreppet "God Vård" enligt Socialstyrelsen. Att genomföra barnkonsekvensanalyser är ett verktyg för att omsätta barnkonventionen i handling och synliggöra barnets bästa. Syftet är att på kort och lång sikt förbättra barns och ungas levnadsvillkor. Den så kallade "barnchecklistan" beslutade landstingsstyrelsen om 2002 (LS/376/2001).

Perspektiven ska införlivas vid planering, beredning, beslut, verkställande och uppföljning.

2 ARBETSSÄTT

2.1 Tillämpning

Denna rutin ska tillämpas på planering och beredning av ärenden som ska beslutas om i exempelvis ledningsgrupper och politiska forum. Ärendena ska omfatta förslag till beslut, verkställande och uppföljning och jämförhets-, jämlikhets- och barnrättsperspektivet ska tillämpas på samtliga delar av ärendehantering.

2.2 Ta ställning till

Se över ärendets utformning och förslag (rutiner, modeller, uträkningar etc.) för att bedöma om det är tillräckligt hög utsträckning beaktar kvinnors, mäns, flickors och pojkars behov, om någon grupp är osynliggjord och inte omnämns fastän det vore rimligt att så gjordes samt om förslaget lever upp till Barnkonventionen.

Handläggaren ska beskriva **hur** ärendet berör eller inte berör kvinnor, män, flickor och pojkar. Om handläggare bedömer att ärendet **ej** berör kvinnor, män, flickor och pojkar ska det motiveras i resonerande text.

2.3 Könsuppdelad statistik

Börja med att ta fram nödvändig statistik för ärendet om det behövs. Devisen är *alltid kön – men inte bara kön*. För att uppnå jämlikhetsmålet krävs att det finns statistik som omfattar fler sociala kategorier än kön. Finns exempelvis ålder, utländsk bakgrund, geografi och det bedöms nödvändigt för ärendet tar handläggare även fram den statistiken. Stöd för att ta fram statistik finns hos statistikerna på regionala utvecklingsförvaltningen samt hos verksamhetsutvecklarna inom regionstaben.

2.4 Konsekvensbeskrivning

Vad är det för förslag som du ska handlägga? Är det en remiss? Ett politiskt förslag? En omfördelning av resurser? Oavsett så är statistiken central för att få en bra bild av nuläget och kunna beskriva konsekvenser till en förändring. I en remiss kan det även handla om att se över om det finns könsuppdelad statistik om statistik används i det material som remissen omfattar exempelvis. Om det inte finns, finns det ett sakligt skäl till det eller kan det behöva lyftas upp att det saknas vilket gör att det kan vara svårt att bedöma konsekvenserna för kvinnor, män, flickor och pojkar av förslaget?

Statistiken kan exempelvis handla om tillgång till behandling, väntetider, självskattad hälsa, fördelning av ekonomiskt stöd till projekt och företag, antalet patienter på en viss mottagning/hälsocentral etc, befolkningsunderlag, antal företag, övergång till högre studier beroende på ärendets karaktär som du som handläggare ska bereda. När du använder statistik ska den vara könsuppdelad och fler sociala variabler bör användas där så är möjligt och relevant.

När statistiken väl är framtagen - se om du kan se några mönster. Finns det likheter mellan de olika sociala kategorierna, finns det olikheter? För att förstå statistiken behövs en djupare analys. Stöd för detta kan ges genom *Vägledning för att analysera könsuppdelad statistik och genusbias*: <http://centuri/ViewItem.aspx?regno=25843>

Det är viktigt att du också reflekterar över om det i beslutsunderlaget finns exempel på diskriminering, om det präglas av stereotypa könsrollsmönster och om de i tillräcklig utsträckning beaktar olika kvinnors och mäns behov och hur barns rättigheter tagits tillvara på bästa sätt i handläggningen av ärendet och även i förslaget till verkställande om det är relevant.

I beslutsunderlaget och ärendet beskriver du också hur kvinnor och män, pojkar och flickor påverkas/berörs av ärendet som du har i uppdrag att handlägga. Vilka följder får förslaget för kvinnor och män, pojkar och flickor? Ha i åtanke att alla kvinnor och män, flickor och pojkar kan ha olika förutsättningar på grund av bland annat:

- Ekonomi
- Funktionsnedsättning
- Könsidentitet
- Sexuell läggning
- Utbildningsnivå
- Geografi
- Språklig och kulturell bakgrund

2.5 Analys

2.5.1 Om analyser

Det räcker dock inte med enbart statistik och en konsekvensbeskrivning. Det krävs även i vissa ärenden en djupare analys av statistiken för att kunna dra slutsatser och säkerställa ett jämförhets-, jämlikhets- och barnrättsperspektiv i förslagen till beslut. Analysens uppgift är att på ett trovärdigt sätt bedöma kvaliteten i förhållande till uppsatta mål samt att identifiera faktorer som påverkar måluppfyllelsen och/eller syftet med förslaget och som kan vara utgångspunkt för utvecklingsarbetet.

Genom analysen får vi kunskap och underlag för att kunna göra en välgrundad bedömning av var vi är, vad som påverkat resultaten och vad som behöver förändras när det gäller förutsättningarna, verksamhetens genomförande och måluppfyllelsen.

2.5.2 Jämförhets- och jämlikhetsanalys

Jämförhets- och jämlikhetsanalys innebär en kartläggning av verksamheten i form av könsuppdelad statistik (och fler sociala kategorier där så är möjligt) som analyseras i förhållande till främst organisationens uppsatta mål för jämförhet och jämlikhet.

Beskriv hur förslag, underlag och statistik förhåller sig till uppställda jämförhets- och jämlikhetsmål. Analysen ska också synliggöra att förutsättningarna för kvinnor, män, flickor och pojkar kan skilja sig åt beroende på ålder, ekonomiskt status, utbildningsnivå, funktionsnedsättning, religiös tillhörighet och annat.

De frågeställningar som kan vara relevant att ställa framtaget material mot är exempelvis:

- Vilka könsmönster ser vi utifrån statistiken?
- Om det finns skillnader i statistiken mellan kvinnor, män, flickor, pojkar, åldersgrupper, utländsk bakgrund vs ej utländsk bakgrund etc; är skillnaderna sakligt motiverade eller utgör de tecken på en jämförhet/ojämlikhet?
- Kan skillnaderna bero på att stereotypa antaganden av någon anledning?
- Kan skillnaderna bero på ojämställda och ojämlika villkor i samhället?
- Vilka grupper är omnämnda i förslaget? Hur är de omnämnda? Är det några grupper som är osynliggjorda och som borde lyftas fram?
- Finns det ett osynliggörande av kön, genus och jämlikhetsaspekter i ärendet/remissen som bör påpekas/lyftas in för att kunna få en mer kvalitativ konsekvensanalys av förslaget?
- Finns det något som tyder på en ojämn resursfördelning? Finns det några som särskilt gynnas av förslaget? Några som särskilt missgynnas? Vilka får ta del av medicinska behandlingar? Vilka får ta del av företagsstöd? Etc
- Hur blir tillgängligheten? Hur anpassas kommunikation och information? Finns det material och underlag som är anpassat till de behov som finns i samhället? Bör det finnas det? Om inte, motivera.
- Vilka är nöjda med bemötandet och informationen? Vilka är missnöjda?
- Vem får tillgång till vad och på vilka villkor? Hur påverkar förslaget olika gruppers ekonomi? Kvinnor, män, ensamstående, sjukskrivna, studenter, ungdomar, pensionärer,

kvinnor och män med aktivitetsersättning, individer som lever på existens minimum etc?
Vad kan det leda till? Hur bidrar förslaget till ett jämsällldt och jämlikt samhälle?

- Leder resultatet till en mer jämsällld och jämlik vård/verksamhet/samhälle? Beskriv hur. Om inte, hur stort blir gapet jämfört med hur det är idag?

2.5.3 Barnkonsekvensanalys

Vid en Barnkonsekvensanalys ska följande frågor belysas:

- Har några barn (flickor och pojkar) som kan komma att beröras av beslutet fått uttrycka sin mening? Hur har i så fall barnen valts ut och varför har just dessa fått uttala sig? Innebär beslutet att berörda barns bästa (flickors och pojkars) sätts i främsta rummet?
- Innebär beslutet att barns rätt till likvärdiga villkor beaktas med tanke på bland annat kön, sexuell läggning, etniskt ursprung, hälsa, funktionsnedsättning, tro eller sociala ställning?
- Innebär beslutet att en rättvis/rimlig del av verksamhetens resurser går till berörda barn (pojkar och flickor)?
- Tänk på att olika grupper av barn kan ha motstridiga intressen. Beroende på ärendets karaktär och i syfte att undvika diskriminering kan det vara angeläget att belysa olika gruppers behov. Exempel på grupper av barn kan förutom ovanstående vara barn som tillhör urfolk (samer) eller nationell minoritet, barn i asylprocessen, barn som lever gömda, barn på institution eller anhöriga barn till föräldrar med exempelvis missbruk eller psykisk ohälsa.

Särskilt stöd för Barnkonsekvensanalyser finns här:

<http://centuri/ViewItem.aspx?regno=31876>

2.6 Om du bedömer att förslaget inte bidrar till måluppfyllelse

Om du har identifierat att beslutet kan leda till att uppställda mål för jämsällldhet och jämlikhet samt Barnkonventionen **inte** uppnås; redogör för slutsatserna om varför. Redogör för konsekvenserna för regionens prioriterade grupper (se målet *Patientsäker vård av god kvalitet efter behov*).

Ge förslag på åtgärder för att komma till rätta med skillnader mellan kvinnor, män, flickor och pojkar som inte har sakliga skäl.

2.7 Uppföljning

Ge förslag på hur det föreslagna beslutet ska mätas och följas upp.

3 BILAGA

3.1 Begrepp

Barnrättsperspektiv: Hänsyn till barnets mänskliga rättigheter och att barnets rättigheter säkerställs i åtgärder eller vid beslut som rör barn. Ett barnrättsperspektiv kan sägas genomsyra en verksamhet när följande är uppfyllt:

- Barnets fulla människovärde och integritet respekteras
- Barnets utveckling samt rätt till liv och hälsa beaktas

- Barnet inte diskrimineras på grund av härkomst, kön, religion, funktionsnedsättning eller annat
- Barnets bästa, både på lång och kort sikt, uppmärksammas och övervägs i alla beslut som berör dem direkt eller indirekt
- Barnet får möjlighet att säga sin mening och den respekteras
- Tillräckliga resurser avsätts för att främja barnets rättigheter
- Barn och vuxna har god kunskap om barnets rättigheter

Jämställdhet: Kvinnor och män, flickor och pojkar har samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter inom livets alla områden.

Jämlikhet: Innebär alla människors lika värde, oavsett kön, ålder, sexuell läggning, kulturell bakgrund, utbildning, geografi, ekonomi, funktionsnedsättning eller annat.

Jämställdhetsintegrering: Jämställdhetsintegrering innebär (om)organisering, förbättring, utveckling och utvärdering av beslutsprocesser, så att ett jämställdhetsperspektiv införlivas i allt beslutsfattande, på alla nivåer och i alla steg av processen, av de aktörer som normalt sett deltar i beslutsfattandet (*Europarådet*)

3.2 Mål för jämställdhet, jämlikhet och barnrätt

Det är nödvändigt att känna till målen för jämställdhet, jämlikhet och barnrätt för att kunna ta fram bra underlag för beslut med ett jämställdhets- jämlikhets- och barnrättsperspektiv. När det gäller barnrätt hänvisas till barnkonventionen. Konventionen finns här:

<https://insidan.regionjh.se/verksamhetsplaneringochuppfoljning/jamstallldochjamlikverksamhet/barnrattsfragor.4.2bc002a614642b33e52110d.html>

Stöd avseende främst jämställdhetsperspektivet kan fås i *Den Europeiska deklARATIONEN för jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå* som undertecknades 2009 av dåvarande Jämtlands läns landsting. Den hittas här:

<http://diariet.regionjh.se/diariet/files/f22cf05a-3e5a-41ee-8bd1-48f3512a4e4c.pdf>

3.2.1 De nationella jämställdhetspolitiska målen

Övergripande mål: Kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv.

Delmål 1: En jämn fördelning av makt och inflytande. Kvinnor och män ska ha samma rätt och möjlighet att vara aktiva samhällsmedborgare och forma villkoren för beslutsfattande.

Delmål 2: Ekonomisk jämställdhet. Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om utbildning och betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut.

Delmål 3: Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet. Kvinnor och män ska ta samma ansvar för hemarbetet och ha möjligheter att ge och få omsorg på lika villkor.

Delmål 4: Mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet.

3.2.2 Regionplanen 2017-2019

3.2.2.1 Samhälle

Den övergripande formulering som finns i Regionplanen under området ”Samhälle” är ”Jämställdhet och jämlikhet ska prägla allt arbete med regional utveckling.” Med jämställdhet avses att kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter inom livets alla område. Med jämlikhet menas att alla människor har lika värde oavsett vem du är och/eller vilken bakgrund du har. Det gör att beslut, insatser och verksamheter får inte vara diskriminerande, varken direkt eller indirekt, och att alla former av diskriminering ska motverkas.

I Regionala utvecklingsnämndens verksamhetsplan finns också följande målformuleringar utifrån reglementet som styr nämnden:

Aktivt verka för jämlikhet och jämställdhet i det regionala utvecklingsarbetet

- Konsekvent och systematiskt arbeta med jämställdhetsintegrering
- Implementering av ”Handlingsplan jämställd regional tillväxt”

3.2.2.2 Patient

Strategiskt mål: Patientsäker jämlik och jämställd vård av god kvalitet efter behov

- Vården ska vara jämlik för kvinnor, män, flickor, pojkar, utrikesfödda och inrikesfödda, oavsett funktionsnedsättning, sexuell läggning, könsidentitet eller uttryck, ålder, kulturell bakgrund, utbildning, bostadsort, ekonomiska förutsättningar eller annat.
- Vid prioritering inom hälso- och sjukvård ska följande gruppers specifika behov beaktas;
 - Barn och unga
 - Äldre
 - Utsatta grupper: De utsatta grupperna kan variera över tid och region Jämtland Härjedalen sak genom kontinuerlig omvärldsbevakning fånga upp olika gruppers svårigheter och behov. Exempel på utsatta grupper är nationella minoriteter, flyktingar, HBTQ-personer och funktionsnedsatta.
- Tandhälsan för barn ska vara ett prioriterat område.
- Hälso- och sjukvårdens verksamheter ska identifiera våldsutsatta personer och erbjuda ett väl fungerande omhändertagande.
- Barnkonventionen ska användas för att utveckla verksamheterna.
- Den psykiska hälsan hos samer ska uppmärksammas och möjligheten att utveckla ett sydsamiskt hälsocentrum ska tas tillvara.
- Alla ska känna sig trygga i sin sexualitet och ungdomsmottagningens verksamhet ska utvecklas.

Strategiskt mål: Bättre bemötande och anpassad kommunikation på patientens villkor

- All information som ges ska vara lättillgänglig och tydlig samt anpassad till olika målgruppers förutsättningar.
- För att kunna möta personer med olika kultur- och trosuppfattningar, krävs särskild kulturkompetens, speciellt i frågor om sex och samlevnad.

3.2.2.3 Medarbetare

Strategiskt mål: Attraktiv arbetsgivare

- Region Jämtland Härjedalen ska vara en attraktiv arbetsgivare för både kvinnor och män.

Strategiskt mål: En god arbetsmiljö

- Region Jämtland Härjedalen ska erbjuda kvinnor och män i flera yrkesgrupper att delta i forskning, även på deltid.

Strategiskt mål: Kompetensutveckling och karriärvägar

- Som en del i ledarförsörjningen ska Region Jämtland Härjedalen som arbetsgivare ta tillvara både kvinnliga och manliga medarbetare som vill och har förmåga att vara ledare.

Strategiskt mål: En kompetensförsörjning som understödjer omställning till framtidens behov

- Region Jämtland Härjedalen ska sträva efter mångfald i organisationen. Olika heterna bland regionens medarbetare ska värdesättas och tas tillvara på, så att blandningen av kompetenser och erfarenheter skapar kreativa miljöer, ger nya infallsvinklar och fler perspektiv.

Strategiskt mål: Minskade sjuktal för Region Jämtland Härjedalen

- Jämtland Härjedalen har sjuktal som vida överstiger landet i övrigt. Kvinnors sjukfrånvaro är särskilt hög men även männen ligger klart över genomsnittet för riket. Under planperioden kommer arbete att utföras genom den långsiktiga utvecklingsplanen för minskade sjukskrivningar och ökat frisktal.

3.2.2.4 Verksamhetsresultat

Strategiskt mål: Effektiva processer

- Utvecklingsarbetet med effektiva processer ska ha följande fokuseringar:
 - God tillgänglighet till vård
 - God patientsäkerhet
 - God kvalitet
 - Jämlikhet och jämställdhet
 - Effektiv rekrytering av personal
 - Minskade sjukskrivningar i länet

